

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна

Кафедра фінансів і кредиту

«ЗАТВЕРДЖУЮ»:

**проректор з науково-педагогічної
роботи
Пантелеймонов А.В.**

**Робоча програма навчальної дисципліни
Банківська система**

галузь знань: **07 Управління та адміністрування**

спеціальність: **072 Фінанси, банківська справа та страхування**

освітньо-професійна програма : **Фінанси, банківська справа та
страхування**

рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський) рівень**

факультет **економічний**

2018/2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою економічного факультету

23 червня 2017 року, протокол № 7

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Дорошенко Н.О., канд.екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту

Програму схвалено на засіданні кафедри

Фінансів і кредиту

Протокол від червня 2018 року №

Програму погоджено методичною комісією
Економічного факультету

Протокол від червня 2018 року №

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Банківська система» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа і страхування;
спеціалізації Фінанси, банківська справа і страхування

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у студентів знань та навичок функціонування банківської системи України та здійснення основної банківської діяльності.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- засвоєння студентами теоретичних знань і здобуття практичних навичок виконання грошово-кредитних операцій, що здійснюються при обслуговуванні фізичних та юридичних осіб;
- формування системи знань, щодо устрою банківської системи, її функцій, механізмів взаємодії, сучасного стану банківської системи;
- розрахунок премій та комісій;
- вибір оптимальних дій при здійсненні основних банківських операцій;
- ухвалення рішень, щодо мінімізацій та управління валютним ризиком.

1.3. Кількість кредитів: ЕФ -31 – 3;

ЕФ 32 – 3

1.4 Загальна кількість годин: ЕФ -31 – 90 год;

ЕФ 32 – 90 год

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / <u>за вибором</u>	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	3-й
Семестр	
6-й	6-й
Лекції	
30 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	
30 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
- год.	- год.
Самостійна робота	
37 год.	год.

Індивідуальні завдання
- год.

1.6. Заплановані результати навчання:

- вивчити теоретичні основи роботи банків;
- набути практичні навички оформлення касових операцій;
- знати операції та функції банківської системи;
- засвоїти структуру банків
- приймати рішення щодо вибору конкретних дій при оформленні кредитів;
 - опанувати систему рефінансування;
- прогнозувати напрям руху валютного курсу на підставі аналізу основних курсоутворюючих факторів;
- ухвалювати рішення, щодо мінімізацій та управління валютним ризиком;
- розуміти вимоги банків у сфері валютного регулювання і контролю при здійсненні валютних операцій;
- обирати ефективних форм фінансування зовнішньоекономічної діяльності;
- демонструвати широкий кругозір при аналізі особливостей банківської системи України;
- переконувати, аргументувати, вести результативні ділові бесіди щодо основних банківських операцій

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Основною метою викладання курсу «Банківська система» є оволодіння студентами професійними знаннями у галузі комерційної діяльності банків та вивчення правил організації банківської справи.

Предмет дисципліни – економічні відносини, що виникають між банками, їх клієнтами та центральним банком в процесі здійснення банками своєї діяльності.

Курс «Банківська система» займає провідне місце в навчальному процесі, оскільки дає методичні знання і практичне вміння виконувати найбільш поширені банківські операції та послуги. Вивчивши цей курс, майбутні фахівці з фінансів знатимуть як і зможуть безпосередньо виконувати основні банківські операції, працюючи у відповідних структурних підрозділах банків. Дисципліна «Банківська система» є однією із профілюючих у підготовці фахівців фінансового профілю. Вона логічно продовжує фінансові дисципліни, які вивчалися на попередніх етапах підготовки фахівців фінансово-банківського профілю. Дисципліна «Банківська система» має тісний взаємозв'язок з такими дисциплінами, як «Гроші та кредит», «Грошово-кредитна політика», «Банківські операції» тощо.

Основними завданнями, що мають бути вирішені у процесі викладання дисципліни, є надання студентам:

- знань з теорії банківництва;
- теоретичних знань та практичних навичок із застосування організаційних та методичних прийомів ведення банківської справи;
- практичних навичок з оцінки фінансового становища комерційного банку, його кредитних ризиків.

Вивчивши курс студент повинен знати:

- суть, значення і правову основу діяльності банківських систем;
- елементи банківських систем та основні вимоги до них;
- загальну концепцію банківських систем;
- інструменти безготівкових розрахунків, організацію розрахунків тощо;
- зміст і основи нормативно-правових документів, що регулюють діяльність учасників банківських систем в Україні;
- механізм дії зарубіжних банківських систем.

Вивчивши курс студент повинен вміти:

- вільно орієнтуватися в теоретичних та практичних проблемах банківництва;
- вміло використовувати методи і процедури розрахунку економічних нормативів комерційних банків;
- прогнозувати і знаходити шляхи підвищення ефективності діяльності комерційних банків;
- розробляти і приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо інвестиційного портфеля комерційного банку;
- формувати та обґрунтувати власну думку про стан фінансової звітності та фінансовий стан суб'єктів банківництва.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Сутність банківської системи і економічні основи її діяльності.

1. Історія розвитку банківської системи.
2. НБУ – банк государства (структура, функції и операції).
3. Порядок створення банків в Україні.
4. Сутність і специфіка діяльності банків.

Тема 2. Банківський менеджмент

1. Поняття банківського маркетингу
2. Особливості банківського менеджменту
3. Основні напрямки банківського менеджменту.

Тема 3 Банківський маркетинг

1. Сутність банківського менеджменту
3. Принципи та прийоми банківського маркетингу.

4. Складові частини банківського маркетингу.

Тема 4. Організація грошового обороту Національним банком України

1. Сутність грошового обігу
2. Емісія грошей – роль центрального банку
3. Регулювання грошового обігу НБУ

Тема 5. Кредитні відносини НБУ з банківськими установами

1. Рефінансування банків шляхом операцій на відкритому ринку
2. Рефінансування за допомогою операцій РЕПО
3. Надання НБУ стабілізаційного кредиту
4. Депозитний сертифікат НБУ та його використання

Тема 6. Валютна політика НБУ

1. Задачі валютного регулювання і контролю (суб'єкти)
2. Методи валютного регулювання
3. Валютні операції і операції пов'язані з рухом капіталу
4. Платіжний баланс держави, форми його побудови.

4. Структура навчальної дисципліни

Теми	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекції	семінарські заняття	самостійна робота		лекції	семінарські заняття	самостійна робота
Тема 1. Сутність банківської системи і економічні основи її діяльності.	14	6	4	4	2	2		
Тема 2. Банківський менеджмент	15	4	4	5	2	1		
Тема 3. Банківський маркетинг	14	4	4	4	2	1		
Тема 4. Організація грошового обороту	14	6	4	4	2	2		

Національним банком України.								
Тема 5. Кредитні відносини НБУ з банківськими установами	14	6	4	4	2	2		
Тема 6. Валютна політика НБУ	14	4	4	4	2	2		
Модульні контрольні роботи	3		4	8	2			
Підсумковий контроль	48		6	8	2			
Усього	108	30	30	37	18	10		

5. Зміст лекцій та семінарських занять

Тема по програмі навчальної дисципліни	Тема та план лекції	Кількість годин	Тема семінарського заняття	Кількість годин
1	2	3	4	5
Тема 1. Сутність банківської системи економічні основи діяльності.	1. Лекція. 1. Історія розвитку банківської системи та роль центрального банку і Лекція 2. Порядок створення банків в Україні. Сутність і специфіка діяльності банків. її	6	Історія розвитку банківської системи та роль центрального банку Сутність і специфіка діяльності банків Презентація власного банку	2
Тема 2. Банківський менеджмент	Лекція 1. Банківський менеджмент	4	Банківський менеджмент	1
Тема 3. Банківський маркетинг	Лекція 1. Банківський маркетинг	4	Принципи справедливої реклами Банківський маркетинг Рекламування власного банку та його послуг	1
Тема 4. Організація грошового обороту Національним банком України.	Лекція 1. Сутність грошового обігу Лекція 2. Регулювання грошового обігу НБУ	4	1. Сутність грошового обігу 2. Емісія грошей – роль центрального банку 3. Регулювання грошового обігу НБУ	2
Тема 5. Кредитні відносини НБУ з банківськими установами	Лекція. 1. . Рефінансування банків Лекція 2. Надання НБУ стабілізаційного кредиту Лекція 3. Депозитний сертифікат НБУ та його використання	6	1. Рефінансування банків шляхом операцій на відкритому ринку 2. Рефінансування за допомогою операцій РЕПО 3. Надання НБУ стабілізаційного кредиту 4. Депозитний сертифікат НБУ та його використання	2

Тема 6. Валютна політика НБУ	Лекція 1. Задачі валютного регулювання і контролю 2. Методи валютного регулювання 3. Валютні операції і операції пов'язані з рухом капіталу 4. Платіжний баланс держави, форми його побудови.	6	Задачі валютного регулювання і контролю (суб'єкти) Методи валютного регулювання Валютні операції і операції пов'язані з рухом капіталу Платіжний баланс держави, форми його побудови.	2
Модульна контрольна робота				
Усього		30		10

6. Самостійна робота

Тема	Питання для самостійного вивчення	Кількість годин
1	2	3
Тема 1. Сутність банківської системи і економічні основи її діяльності.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Походження та розвиток банків 2. Поняття та призначення банків 3. Класифікація банків 4. Сучасні банківські системи та їх характеристики 5. Становлення та розвиток банківської системи України 	7
Тема 2. Банківський менеджмент	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основи менеджменту в банку 2. Функції фінансового менеджменту в банку 3. Елементи фінансового менеджменту банку 4. Методи управління активами та пасивами банку 5. Банківські ризики: суть та методи визначення 	8
Тема 3. Банківський маркетинг	<ol style="list-style-type: none"> 1. Принципи справедливої реклами 2. Основи банківського маркетингу 3. Розробка презентації реклами власного банку 4. Процес розробки стратегії банківського маркетингу 5. Маркетингова позиція банку 6. Механізм реалізації стратегії банківського маркетингу 	7

Тема 4. Організація грошового обороту Національним банком України.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Організаційно-правові основи функціонування НБУ 2. Функції НБУ 3. Операції Національного банку України 4. Структура Національного банку України 5. Форми управління НБУ 	8
Тема 5. Кредитні відносини НБУ з банківськими установами	<ol style="list-style-type: none"> 1. Суть, призначення та функції кредиту. Класифікація банківських кредитів 2. Порядок видачі та погашення банківських кредитів юридичним особам 3. Банківське споживче кредитування 4. Форми забезпечення повернення банківських кредитів 5. Поняття кредитної політики банку 	7
Тема 6. Валютна політика НБУ	Валютна політика та її роль в регулюванні грошово-кредитної маси в країні Платіжний баланс країни	
Усього		40

Індивідуальні завдання

Індивідуальним завданням для студентів при вивченні навчальної дисципліни «Банківська система» є підготовка презентації власного комерційного банку, який би був конкурентоздатний і унікальний на певному ринку.

Розробити рекламу власного банку та його послуг

7. Методи навчання

Методи навчання є одним з найважливіших компонентів навчального процесу. Без відповідних методів діяльності неможливо реалізувати мету і завдання навчання, досягнути засвоєння навчаємими певного змісту навчального матеріалу. При викладанні курсу «Міжнародні розрахунки і валютні операції» доцільно використовувати наступні методи навчання:

- словесні методи навчання. До словесних методів навчання відносяться лекція, бесіда, пояснення і ін. В процесі їхнього роз'яснення викладач шляхом слова викладає, пояснює навчальний матеріал, а студенти шляхом слухання, конспектування, запам'ятовування і осмислення активно його сприймають і засвоюють.

- наочні методи навчання. Наочні методи достатньо важливі для навчаємих, це є візуальним сприймання дійсності. Особливістю наочних методів навчання є те, що вони обов'язково пропонуються в тій або іншій мірі, сполучаючись зі словесними методами. Прикладом наочних методів є ілюстрування, демонстрування, а також робота з книгою.

- практичні методи навчання. Під час використання практичних методів навчання застосовуються прийоми: постановка завдання, планування його виконання, оперативного стимулювання, регулювання і контролю, аналізу підсумків практичної роботи, виявлення причин недоліків, корегування навчання для повного досягнення мети.

- індуктивні і дедуктивні методи навчання. Застосування індуктивних і дедуктивних методів означає вибір певної логіки розкриття змісту теми, яка вивчається: від приватного до загального і від загального до приватного.

- репродуктивні і проблемно-пошукові методи навчання дуже ефективні для дистанційного. Вони застосовуються здебільшого з метою розвитку навиків творчої навчально-пізнавальної діяльності, вони сприяють більш осмисленому і самостійному оволодінню знаннями. Особливо ефективно застосовуються ці методи в тих випадках, коли у студентів сформована культура пізнавальної діяльності, інтересів і здібностей, а також глибокі і міцні знання.

8. Методи контролю

Контроль та оцінка знань, вміння та навичок студентів є важливим елементом навчально-виховного процесу. При правильній організації він сприяє розвитку пам'яті, мислення та мови учнів, систематизує їхні знання, своєчасно викриває прорахунки навчального процесу та служить їх запобіганню. В даному курсі доцільно використовувати наступні методи контролю:

- методи усного контролю (УК). При індивідуальному опитуванні викладач ставить перед студентами декілька питань, відповідаючи на які він показує рівень засвоєння навчального матеріалу. При фронтальному опитуванні викладач підбирає серію логічно зв'язаних між собою питань і ставить їх перед всією аудиторією, викликаючи для стислої відповіді тих або інших учнів. Важливо мати на увазі, що треба продумувати форму і зміст з тим, щоб вони в здебільшості свої були навчаючими.

- методи письмового контролю (ПК). В процесі навчання ці методи припускають проведення контрольних робіт, модулів, письмових заліків. Подібні роботи можуть бути як тривалими, так і короткочасовими.

- тестування (Т) – це найбільш ефективна на сьогоднішній день форма контролю.

Проміжний та підсумковий контроль доцільно здійснювати за допомогою усіх вищезазначених методів контролю. Так на семінарських заняттях

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота		Підсумковий семестровий контроль (іспит)	Сума
Модуль 1	Модульна контрольна робота		

Тема 1.	Тема 2	Тема 3.	Тема 4.	Тема 5-6			
О, Д	О, Д	О,Д	О, Д	О, Д	МК, Т		
3-7	3-7	3-7	3-7	3-7	10-25	40	100

Примітка: О – опитування, Т – тестування, Д – доповіді, МК – модульний контроль.

Оцінювання знань, умінь і навичок студентів з дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію навчального процесу в харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна, затвердженого наказом ректора університету від 28.07.2009 № 0501-1/138.

Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять проводиться за шкалою, визначеною кафедрою, за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- ступінь засвоєння фактичного матеріалу курсу;
- обізнаність з основною (обов'язковою) та додатковою літературою, а також із сучасною вітчизняною і зарубіжною літературою з питань, що розглядаються;
- уміння поєднувати теоретичні знання з вирішенням практичних завдань при розгляді ситуаційних завдань (кейсів), розв'язанні задач, проведенні розрахунків тощо при виконанні завдань, винесених на обговорення аудиторії;
- логіка, структура, стиль викладу матеріалу при виступах в аудиторії, уміння захищати свою позицію та здійснювати узагальнення інформації, отриманої з доповідей інших осіб.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оценка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, семінару	для заліку
90-100	A	відмінно	
80-89	B	добре	

70-79	C		зараховано
60-69	D	задовільно	
50-59	E		
1-49	FX	незадовільно	не зараховано

Результати складання іспитів (написання підсумкової комплексної контрольної роботи) оцінюються за шкалою балів, еквівалентною чотирибальній шкалі («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінка, еквівалентна «відмінно», виставляється, якщо студент виявив всебічно системні та глибокі знання, в повному обсязі твердо засвоїв весь програмний матеріал, вичерпно та послідовно дав відповіді на всі питання екзаменаційного білета, тісно пов'язує теорію з практикою, показує знання літератури, вміння самостійно аналізувати та тлумачити економічні норми та поняття і застосовувати їх при вирішенні завдань, правильно аргументує висновки, вміє самостійно узагальнювати матеріал і логічно його викладати, не допускаючи помилок.

Оцінка, еквівалентна «добре», виставляється, якщо студент твердо знає програмний матеріал, має навички аналізу та тлумачення економічних норм та понять, логічно відповідає на поставлені питання, не допускає суттєвих помилок.

Оцінка, еквівалентна «задовільно», виставляється, якщо студент засвоїв основний матеріал, але не знає окремих деталей, допускає неточні відповіді та формулювання понять, порушує послідовність у викладенні програмного матеріалу, має прогалини в знаннях.

Оцінка, еквівалентна «незадовільно», виставляється, якщо студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки, не володіє навичками застосування економічних норм, які забезпечували б вирішення професійних завдань.

Підсумкова оцінка виводиться за сумою балів, набраних студентом за роботу протягом семестру (з урахуванням самостійної роботи, поточного і модульного контролю) та за результатами підсумкового контролю (іспиту чи підсумкового модульного контролю), що дає змогу оцінити знання студентом усього курсу дисципліни.

10. Методичне забезпечення

1. Дорошенко А.Г., Дорошенко А.А. Банковские операции: Учебное пособие.Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2006. - 60с.
2. Дорошенко А.Г. Банківські операції: Курс лекцій. 2017. – електронний варіант.
3. Конспект лекцій з дисципліни «Банківські операції» для студентів зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» рівень підготовки бакалавр /О.Г. Дорошенко, Н.О. Дорошенко, Х.: ХНУ ім. В.Н.Каразіна, 2018. – 156 с.

11. Рекомендована література

1. Банківські операції / За ред. В.І.Міщенко. – К.: Знання, 2006. – 727.;
2. Банківські операції: Підручник/ А.М.Мороз, М.І. Савлук, М.Ф.Пуховкіна та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А.М.Мороза.–К.:КНЕУ, 2000.–384 с.
3. Банковское дело: Учебник / Под ред. О.И.Лаврушина. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 227 с.
4. Банковское дело: Учебник /О.И. Лаврушина, И.Д. Мамонова, Н.И. Валенцева; под ред.засл.деят. науки РФ, д-ра экон. Наук, проф. О.И. Лаврушина. – 8-е изд., стер. – М.: КНОРУС, 2009. – 768с.
5. Коцовська Р.,Ричаківська В.,Табачук Г.,Грудзевич Я.,Вознюк М./ Операції комерційних банків.- 3-тє вид. - К.: Алерта: Львів: ЛБІ НБУ. 2003.-500 С;

Додаткова

1. Бюлетень Національного банку України.
2. Вісник Національного банку України.

Допоміжна

1. Аналіз діяльності комерційних банків. / За ред. Проф. Ф. Ф. Бутинця та проф. А. М. Герасимовича. – Житомир: ПП “Рута”, 2001. – 384 с.
2. Банківський менеджмент: Підручник / За ред.. О.А.Кириченко, В.І.Міщенко. – К.: Знання, 2005. – 831 с.
3. Банківські операції: Підручник/ А.М.Мороз, М.І. Савлук, М.Ф.Пуховкіна та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А.М.Мороза.–К.:КНЕУ, 2000.–384 с.
4. Банковское дело: Учебник / Под ред. О.И.Лаврушина. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 227 с.
5. Банковское дело: Учебник /О.И. Лаврушина, И.Д. Мамонова, Н.И. Валенцева; под ред.засл.деят. науки РФ, д-ра экон. Наук, проф. О.И. Лаврушина. – 8-е изд., стер. – М.: КНОРУС, 2009. – 768с.
6. Бернстайн У. Разумное распределение активов. – Лори - 2005, 336 стр.
7. Валютні операції: Навч. посібник / Л. П. Петрашко. – К.: КНЕУ. – 2001. – 204 с.

12. Інформаційні ресурси

1. www.bank.gov.ua – Офіційний сайт НБУ
2. www.kmu.gov.ua –Кабінет Міністрів України
3. www.me.gov.ua –Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції України
4. www.minfin.gov.ua –Міністерство фінансів України
5. www.mlsp.kiev.ua –Міністерство праці і соціальної політики
6. www.rada.kiev.ua –Верховна Рада України
7. www.ssmc.gov.ua – Держкомісія по цінним паперам
8. www.sta.gov.ua –Податкова служба України
9. www.ukrstat.gov.ua –Міністерство статистики
10. www.zakon.rada.gov.ua – Законодавство України